

в купівлі валюти на міжбанківському ринку (що означає перехід до валютного кошика при курсоутворенні), а також перетворити облікову ставку в реальний вимірник вартості грошей.

На думку представників Кабміну НБУ, по-перше, не розробив методологію інфляційного таргетування, по-друге, останнє при використанні жорстких методів призведе до пригнічення економічної активності, по-третє, в Україні відсутні умови для переходу до моделі інфляційного таргетування – профіциту бюджету, повної інформації про розвиток економіки, незалежності внутрішніх цін від валютного курсу та розвинутої фінансової системи.

А.І.Панченко (Сумський державний університет)

Умови розбудови демократичного суспільства

В процесі історичного цивілізаційного розвитку виникнення держави змушувало людство шукати оптимальні форми взаємин держави та особистості. Держава завжди використовувалася обмеженим колом осіб для нав'язування своєї волі більшості суспільства. Організаційна роль держави, влади, з одного боку, необхідна умова успішного просування спільноти, а, з другого боку, створює умови для свавілля влади, приводить для протистояння держави та людини. Вихід з цієї ситуації полягає в формуванні державної влади під соціально-правовим контролем суспільства. Право регулює взаємини людей, координує їх діяльність, визначає умови та способи життєдіяльності громадян, їх відповідальність перед суспільством і державою, обмежує свавілля влади.

Право є невід'ємною ознакою демократичного розвитку людства. Демократія означає повну свободу особи, її шукань, волю змагання думок і систем. Демократична ідея вимагає свободи для усіх без будь-яких виключень лише з обмеженнями, що впливають з умов спілкування людей, з визнання і поваги свободи іншої людини.

Вважають, що вперше слово «демократія» було вжито афінським стратегом Периклом, який зауважив: «Ми називаємо себе «демократією», оскільки наше управління перебуває в руках багатьох, а не кількох».

Незважаючи на численні спроби впродовж тисячоліть визначити характеристику демократії, створити її модель, залишається проста і знаменна сутність її, що повертає людину до демократії: життя в державі, влада повинні бути справою громадян, які наділені почуттям відповідальності й обов'язку, інтелектом і добросовісністю, які прагнуть і вміють організувати власне життя в суспільстві і життя самого суспільства.

Кельзен назвав демократію системою політичного релятивізму. Якщо система політичного абсолютизму являє собою необмежене панування якого-небудь одного політичного порядку, і заперечує, забороняє всі інші, то система політичного релятивізму не знає в суспільному житті ніякого абсолютного порядку вірувань, поглядів. Усі політичні ідеї, думки, погляди для неї мають право на повагу, можуть виявляти себе у вільному змаганні з іншими переконаннями, закріплюватися, перемагати.

Значна частина вчених, які займаються проблемами демократії вважають, що саме вона відповідає природі людини. В той же час не можна не бачити, що сучасна демократія відкриваючи широкі можливості для особистості породжує велику низку проблем: це і багаторазове дублювання функцій, і довготривале прийняття рішень. Не можна не помітити і того, що через демократичні форми правління приходять до влади представники економічно потужних груп людей, які залишають більшості суспільства демократичне право обрати себе для вирішення проблем управління, не забуваючи про власні інтереси. Не сприяє успішному соціально-економічному розвитку країни і притаманний крайнім формам демократії високий емоційний накал мітингових пристрастей натовпу, який часто суперечить здоровому глузду. Великий знавець демократії, її переваг і вад У.Черчілль недаремно виступаючи в британському парламенті 11 листопада 1947 року, зауважив: «Демократія – найгірша форма правління,

якщо не вважати всі інші, котрі час від часу піддавалися перевірці».

І все ж поширення цінностей і духу демократії – це визначальна риса сучасності, один із виявів глобалізації цивілізаційних надбань людства.

Основні принципи демократії передбачають, що рішення з певних питань приймається більшістю, проте права меншості захищаються законами, і вона (меншість) має можливість створювати опозицію, розповсюджувати свої ідеї в суспільстві для співставлення і вибору найефективнішого шляху розвитку суспільства. Демократія спрямовує громадян до пошуку компромісу та консенсусу для подолання конфлікту між суб'єктами політичного процесу, активізує їх участь у політичному житті суспільства.

Демократія надає захищені права і свободи кожній людині, і рівність всіх громадян перед законом. Демократія формує систему стримувань і противаг, веде до розподілу влади, до контролю за діяльністю органів влади зі сторони виборців, передбачає політичний і ідеологічний плюралізм.

Розбудова демократичного суспільства вимагає створення певних передумов як внутрішніх, так і зовнішніх, як об'єктивних, так і суб'єктивних. Об'єктивними внутрішніми чинниками є, по-перше, економічні засади, що передбачають соціально зорієнтовану ринкову економіку з плюралізмом форм власності і форм господарювання; по-друге, соціальною основою повинно стати розвинуте громадянське суспільство; по-третє, політичне підґрунтя полягає в існуванні багатопартійності, плюралізмі думок, ідей, програм; по-четверте, культурно-психологічна складова демократичного суспільства вимагає від інтелектуально розвинутих громадян усвідомлених дій сприйняття демократичних цінностей, норм, толерантності, терпимості.

Важливу роль відіграють і суб'єктивні фактори, які пов'язані зі свідомими діями політичної еліти, політичних лідерів, що демонструють розуміння проблем країн, суспільства і можуть запропонувати демократичні механізми їх вирішення, виявляють політичну волю до переходу на демократичний шлях розвитку.

На темпи демократичних перетворень впливають і зовнішні об'єктивні чинники, до яких можна віднести геополітичне становище країни, процеси глобалізації у світі, дії розвинутих країн світу в певних міжнародних і внутрішніх ситуаціях, підтримка міжнародним співтовариством окремих політичних сил країни, що декларують вірність демократичним ідеалам.

Історичний досвід доводить, що демократизація повинна стати результатом розвитку суспільства, до неї громадяни повинні дотягнутися. Демократичним принципам, свободам, цінностям повинні відповідати політична культура, національний характер, ментальність, психологія суспільства, які складаються впродовж тривалого часу. Нав'язування демократії силою, як свідчать події в Афганістані, Іраку, викликають спротив, ведуть до несприйняття демократії.

Ю.В.Панченко
(Сумський державний університет)

Економічні засади демократичного суспільства

Сучасна демократія є результатом раціонального і критичного освоєння історичної спадщини всіх епох розвитку, що зробило можливим збереження найбільш важливих принципів і цінностей демократії, серед них принцип більшості, принцип свободи, принцип рівності.

Залежно від характеру рівності демократія поділяється на політичну, економічну і соціальну. Якщо політична демократія обмежується політичною і юридичною рівністю, а соціальна – рівністю суспільного положення і доступністю всіх видів діяльності для індивідуума, то економічна – припускає рівність можливостей в економічній сфері, у виробничих процесах. У демократичному суспільстві повинна існувати рівність як політична, юридична, соціальна так і економічна, яка закріплює досягнуту суспільством рівність в політичній і соціальній сфері.

Визначальним механізмом функціонування економічної рівності можливостей є ринкова економіка. Демократична держава